

[Home](#)>[Wetgeving en jurisprudentie](#)>**Nationale wetgeving****Nationale wetgeving**

Portugal

Op deze pagina vindt u informatie over het rechtssysteem in Portugal.

1 Rechtsinstrumenten of rechtsbronnen waarin wettelijke regels worden beschreven

De volgende bronnen worden in Portugal gewoonlijk als rechtsbronnen beschouwd:

constitutioneel recht – de Portugese grondwet, diverse constitutionele wetten en wetten tot wijziging van de grondwet;

de “regels en beginselen van het algemeen of gemeenschappelijk internationaal recht”, de “regels uit naar behoren geratificeerde of goedgekeurde internationale verdragen”, “regels die zijn uitgevaardigd door de bevoegde organen van internationale organisaties waarbij Portugal is aangesloten (...)”, mits dit is vastgesteld in de betreffende oprichtingsverdragen” en de “bepalingen van de verdragen waardoor de Europese Unie wordt beheerst, en de regels die zijn uitgevaardigd door haar instellingen bij de uitoefening van hun respectieve verantwoordelijkheden” – artikel 8 van de grondwet;

gewone wetten: wetten die worden vastgesteld door de Vergadering van de Republiek, wetsbesluiten van de regering en regionale wetsbesluiten van de Wetgevende vergaderingen van de autonome regio's van de Azoren en Madeira;

instrumenten met dezelfde werking als die van wetten, zoals handelingen tot goedkeuring van internationale verdragen of overeenkomsten, algemeen bindende besluiten van het Constitutioneel Hof waarin maatregelen ongrondwettelijk of onwettig worden verklaard, collectieve arbeidsovereenkomsten en andere collectieve instrumenten waarmee arbeidsverhoudingen worden geregeld;

verordeningen of wetgevingsinstrumenten met een lagere status dan wetten, die een aanvulling vormen op wetten en waarin de details worden geregeld, zodat de betreffende wetten kunnen worden toegepast of uitgevoerd. Het gaat daarbij om uitvoeringsbesluiten, verordeningen, besluiten, regionale uitvoeringsbesluiten, beslissingen, regels, ministeriële uitvoeringsbesluiten, uitvoeringsbesluiten, door gouverneurs uitgevaardigde politieverordeningen, en gemeentelijke besluiten en verordeningen.

2 Andere rechtsbronnen

De meningen verschillen over de toelaatbaarheid en het belang van andere bronnen buiten de politieke bevoegdheid van de staat om geschreven recht te creëren, afhankelijk van de vraag of de bronnen worden beschouwd als middel om wettelijke regels vast te stellen, als middel om dergelijke regels bekend te maken, of beide. Soms wordt er onderscheid gemaakt tussen directe en indirecte bronnen. Op die manier wordt een deel van de problemen vermeden die voortkomen uit de verschillende benaderingen.

De volgende bronnen worden gewoonlijk gezien als mogelijke rechtsbronnen:

gewoonte, met andere woorden het herhaaldelijk en gewoonlijk volgen van een bepaalde gedragslijn die over het algemeen als verplicht wordt beschouwd.

Dit kan slechts binnen bepaalde domeinen als rechtsbron worden beschouwd. Op deze manier in het leven geroepen regels zijn bijvoorbeeld te vinden in het internationaal publiekrecht (bv. het beginsel van de immuniteit van buitenlandse staten tegen vervolging), internationaal privaatrecht en bestuursrecht;

jurisprudentie, d.w.z. het geheel van beginselen die voortkomen uit rechterlijke uitspraken en beslissingen. Jurisprudentie wordt door sommigen niet als echte rechtsbron beschouwd, maar slechts relevant geacht als uitleg van wettelijke bepalingen en dus als oplossing voor interpretatieproblemen die in andere situaties kan worden gevolgd, afhankelijk van hoe zwaar de logische en technische argumenten wegen waarop deze is gebaseerd. Volgens sommige auteurs vallen onder deze categorie niet alleen rechterlijke beslissingen in specifieke zaken, maar ook rechterlijke uitspraken met rechtskracht (algemeen bindende beslissingen van het Constitutioneel Hof), omdat al deze beslissingen, in hun optiek, instrumenten zijn waarmee algemeen toepasselijk recht wordt gecreëerd;

billijkheid, waarbij de rechter bevoegd is wettelijke regels te formuleren die passen bij de specifieke kenmerken van afzonderlijke zaken die zij behandelen, op basis van algemene rechtvaardigheidsbeginselen en zijn ethische bewustzijn. Rechters mogen alleen een beslissing nemen op basis van billijkheid, als:

a) dit is toegestaan op grond van een wettelijke bepaling; b) er overeenstemming is tussen de partijen en er bij een hogere rechtbank beroep kan worden ingesteld; c) de partijen eerder hebben afgesproken uit te gaan van billijkheid – artikel 4 van het Burgerlijk Wetboek;

gebruik, oftewel herhaalde maatschappelijke handelwijzen die niet als verplicht worden beschouwd, maar wel belangrijk worden geacht bij rechtshandelingen, vooral bij de formalisering van rechtsbetrekkingen en dan met name op het gebied van handel. Een gebruik kan door de rechter in aanmerking worden genomen wanneer dit in de wet is geregeld en wanneer het niet indruist tegen de beginselen van goede trouw – artikel 3 van het Burgerlijk Wetboek. Het is dus niet mogelijk alleen op basis van een gebruik wettelijke regels in het leven te roepen, en velen beschouwen gebruik niet als echte rechtsgrond;

rechtsleer, oftewel de meningen van juridische auteurs, moet niet als echte rechtsgrond worden beschouwd, al speelt deze een belangrijke rol in de wetenschappelijke en technische ontwikkeling van juridische kennis en heeft deze aanzienlijke gevolgen voor het uiteindelijke resultaat van het werk van degenen die verantwoordelijk zijn voor de uitleg en toepassing van wettelijke regels.

3 Hiërarchie van de rechtsbronnen

Met de hiërarchie van wetten wordt de relatieve status bedoeld van de verschillende instrumenten, met andere woorden hun positie ten opzichte van elkaar op een schaal.

In dit verband stellen sommigen dat een hiërarchie enkel kan worden bepaald op basis van de totstandkoming van de wetten. Volgens deze zienswijze is de hiërarchie niet gebaseerd op de relatieve status van wettelijke regels, maar hangt deze enkel af van de bronnen waardoor deze zijn gecreëerd.

Ongeacht het gehuldigde standpunt is het mogelijk een rangorde te maken.

De hiërarchische volgorde van de bij punt 1 genoemde bronnen is als volgt:

de grondwet en het constitutioneel recht;

de regels en beginselen van het algemeen of gemeenschappelijk internationaal recht en internationale verdragen (alle bij punt 1, onder b), genoemde instrumenten);

wetten en wetsbesluiten;

regionale wetsbesluiten;

instrumenten met dezelfde werking als die van wetten;

verordeningen.

4 Procedures om internationale regels in werking te doen treden in Portugal

Internationale wetgevingsinstrumenten worden in het Portugees recht omgezet op basis van de volgende, in artikel 8 van de Portugese grondwet opgenomen beginselen:

“de regels en beginselen van het algemeen of gemeenschappelijk internationaal recht vormen een integraal onderdeel van het Portugees recht”;

“de regels uit naar behoren geratificeerde of goedgekeurde internationale verdragen worden van kracht binnen het Portugees nationale recht wanneer deze officieel zijn bekendgemaakt, en blijven van kracht zolang deze worden geacht bindend te zijn voor de Portugese staat”;

“regels die zijn uitgevaardigd door de bevoegde organen van internationale organisaties waarbij Portugal is aangesloten, worden onmiddellijk van kracht binnen het Portugees nationale recht, mits dit is vastgesteld in de betreffende oprichtingsverdragen”;

“de bepalingen van de verdragen waardoor de Europese Unie wordt beheerst, en de regels die zijn uitgevaardigd door haar instellingen bij de uitoefening van hun respectieve verantwoordelijkheden, zijn van toepassing binnen het Portugees nationale recht overeenkomstig het Unierecht en met inachtneming van de grondbeginselen van een democratische staat op basis van de rechtsstaat”.

5 De verschillende autoriteiten met bevoegdheid om rechtsregels vast te stellen

De autoriteiten die bevoegd zijn om rechtsregels vast te stellen, zijn de Vergadering van de Republiek, de regering, de regionale overheden en Wetgevende vergaderingen van de Azoren en Madeira, lokale autoriteiten en bepaalde bestuurlijke instanties.

6 Proces voor het vaststellen van deze rechtsregels

De wijze waarop regels worden vastgesteld, verschilt al naargelang de specifieke procedures die elk voor de vaststelling verantwoordelijk orgaan moet volgen. De verschillende soorten wetgevingsinstrumenten komen dus via verschillende processen tot stand. Hieronder worden de twee meest formele en belangrijkste procedures voor de vaststelling van wettelijke regels beschreven.

De meest complexe procedure, via de Vergadering van de Republiek, bestaat uit de volgende stappen:

initiatie van wetgeving: “de bevoegdheid om wetgeving te initiëren ligt bij leden, parlementaire fracties, de regering en, onder de bij wet vastgelegde voorwaarden, ook groepen geregistreerde kiezers. De bevoegdheid om wetgeving te initiëren in verband met de autonome regio's ligt bij de respectieve regionale Wetgevende vergaderingen” (artikel 167, lid 1, van de grondwet);

initiatie toelating, bekendmaking, registratie, nummering en beoordeling: in deze fase wordt de toelaatbaarheid van het wetsvoorstel beoordeeld, wordt de tekst gepubliceerd in het staatsblad van de Vergadering van de Republiek, vindt de administratieve verwerking plaats en wordt tot slot de inhoud geëvalueerd;

bespreking en goedkeuring: hier vindt een debat over algemene kwesties plaats, evenals een verder debat over specifieke punten, een stemming over het wetsvoorstel als geheel, een stemming over specifieke punten en een laatste algehele stemming. Voor het aannemen van een wetsvoorstel kan een gewone meerderheid, een absolute meerderheid of een gekwalificeerde meerderheid van stemmen vereist zijn;

controle door de president van de Republiek binnen de wettelijk bepaalde termijn, waarna de president de voorgestelde tekst kan afkondigen of zijn vetorecht kan uitoefenen. In dat laatste geval wordt de maatregel opnieuw besproken door de Vergadering van de Republiek. Als de stemming wordt bevestigd of wijzigingen worden doorgevoerd, wordt de tekst opnieuw voor afkondiging naar de president gestuurd, welke afkondiging eveneens binnen een vooraf vastgestelde termijn moet plaatsvinden. De president van de Republiek is verantwoordelijk voor het “afkondigen van wetten, wetsbesluiten en besluiten, het gelasten van de bekendmaking daarvan en het ondertekenen van besluiten van de Vergadering van de Republiek ter goedkeuring van internationale verdragen en andere besluiten van de regering” (artikel 134, onder b), van de grondwet);

bekendmaking: wanneer de tekst van de nieuwe wetgeving is afgekondigd, moet de president de bekendmaking ervan in het staatsblad van de Portugese Republiek gelasten.

De procedure voor de vaststelling van wetgeving door de regering verloopt via de volgende stappen:

initiatie van wetgeving: het kabinet van de betreffende minister stelt wetsontwerpen voor;

onderzoek: in deze fase moet de minister die de ontwerpversie voorstelt, de adviezen hierover bestuderen, waarbij hij/zij ook de in de grondwet en de wet beschreven instanties moet raadplegen;

voorlopige en gedetailleerde beoordeling: voorstellen worden onderzocht en beoordeeld, nadat ze in eerste instantie zijn bekrachtigd;

goedkeuring: hoewel bepaalde soorten wetgeving niet door de Ministerraad hoeven te worden goedgekeurd, is deze gewoonlijk wel verantwoordelijk voor de goedkeuring van het ontwerp;

controle: “binnen veertig dagen na ontvangst van een regeringsbesluit tot vaststelling, (...) kondigt de president van de Republiek dit besluit af of oefent hij zijn vetorecht uit. In dat laatste geval stelt hij de regering schriftelijk in kennis van de redenen daarvoor” (artikel 136, lid 4, van de grondwet);

bekendmaking van de definitieve tekst in het staatsblad van de Portugese Republiek.

7 Procedures om nationale regels in werking te doen treden

“Wetten zijn pas bindend na bekendmaking in het staatsblad.” “Wanneer een wet is bekendgemaakt, wordt deze van kracht nadat de in de wet zelf vastgestelde termijn is verstreken, of, indien er geen dergelijke termijn is vastgesteld, na de in bijzondere wetgeving beschreven termijn” (artikel 5 van het Burgerlijk Wetboek).

Artikel 2 van Wet nr. 74/98 van 11 november 1998 luidt in de huidige bewoording onder meer als volgt:

“1. Wetgevingsinstrumenten en andere handelingen met een algemeen karakter worden van kracht op de daarin vastgestelde datum; in geen geval worden zij van kracht op de datum van bekendmaking.”

“2. Als er geen datum is vastgesteld, worden de in lid 1 genoemde handelingen op het gehele Portugese grondgebied en daarbuiten van kracht op de vijfde dag na bekendmaking.”

“4. De in lid 2 genoemde termijn vangt aan op de eerstvolgende dag na bekendmaking op de door *Imprensa Nacional Casa da Moeda, S.A.* beheerde website.”

8 Instrumenten om mogelijke conflicten tussen de verschillende rechtsregels te beslechten

De belangrijkste rol op dit gebied is weggelegd voor het Constitutioneel Hof, dat alle regels ongrondwettelijk moet verklaren die niet stroken met de Portugese grondwet of de daarin verankerde beginselen.

Bij het beoordelen van specifieke aan hen voorgelegde zaken mogen de rechtbanken geen bepalingen toepassen die de grondwet of de daaruit afgeleide beginselen schenden.

Tijdens het interpretatieproces waarin de ter beoordeling aangevoerde feiten worden gewogen, moeten de rechtbanken de eventuele tegenstrijdigheden tussen verschillende wettelijke regels oplossen en daarbij altijd rekening houden met de bovengenoemde hiërarchie van de rechtsbronnen. Hierbij moeten zij het systeem als één geheel beschouwen en voorbijgaan aan eventuele hiaten of inconsistenties, met name van logische of semantische aard, en moeten zij rekening houden met de onderliggende omstandigheden van de vaststelling van de regels en met de specifieke situatie op het moment dat de procedure

plaatsvindt. Dit proces vereist altijd een minimale overeenstemming in bewoording, zelfs als deze onvolmaakt is, met inachtneming van de benadering die is gevolgd in de wetgeving en ervan uitgaande dat de wetgevende macht voor de “verstandigste” oplossingen heeft gekozen en in staat was “haar intenties in passende bewoordingen tot uiting te brengen” (artikel 9 van het Burgerlijk Wetboek).

Zie het informatieblad over “Toepasselijke wetgeving” voor informatie over tegenstrijdigheden tussen regels op het gebied van internationaal privaatrecht.

Juridische gegevensbanken

Digesto is de officiële juridische gegevensbank van Portugal en bevat het staatsblad (*Diário da República*).

Digesto — Geïntegreerd systeem voor juridische informatie

Digesto is opgericht bij Besluit nr. 48/92 van de Ministerraad van 31 december 1992 en omvat:

in de eerste en tweede serie van het staatsblad bekendgemaakte wetgevingshandelingen;

gratis, geïntegreerde, gedetailleerde en actuele juridische informatie, meer bepaald:

de geldigheidsduur en datum van inwerkingtreding van, en opmerkingen over, sinds 5 oktober 1910 in de eerste serie van het staatsblad bekendgemaakte handelingen en diverse documenten uit eerdere decennia, evenals handelingen uit de tweede serie van het staatsblad die zijn verwerkt door PCMLEX (de centrale gegevensbank van het Digesto-systeem);

alle relevante informatie, zoals machtigingsbepalingen, verordeningen, uitvoeringswetgeving, geproduceerde en doorgevoerde wijzigingen, toepasselijke Uniewetgeving, door het directoraat-generaal Begroting uitgegeven bestuurlijke richtsnoeren, jurisprudentie en collectieve instrumenten waarin arbeidsbetrekkingen worden geregeld;

toegang tot drie andere gegevensbanken: LEGAÇOR – regionale gegevensbank voor wetgeving van de Azoren; REGTRAB – specifieke gegevensbank voor arbeidsregelingen; en DGO–DOUT – specifieke gegevensbank met door het directoraat-generaal Begroting uitgegeven besluiten en adviezen;

toegang, via interoperabiliteit met de juridische gegevensbanken van het ministerie van Justitie, het openbaar ministerie (PGR) en het Portugese parlement (via zijn gegevensbank AP – *Atividade Parlamentar*), tot jurisprudentie van de belangrijkste rechtbanken, adviezen van het PGR en alle voorbereidende handelingen voor wetten vanaf het begin van het wetgevingsproces tot aan de bekendmaking.

Elektronisch staatsblad (*Diário da República Eletrónico* – DRE)

Op grond van Wetsbesluit nr. 83/2016 van 16 december 2016 is het staatsblad een publieke dienst met gratis en universele toegang en wordt het uitsluitend online gepubliceerd. Deze publieke dienst wordt geleverd door *Imprensa Nacional-Casa da Moeda, S. A.* (INCM), dat het staatsblad op zijn website publiceert. De toegang voor gebruikers is gratis en universeel. Zij kunnen de inhoud van wetgevingshandelingen uit de eerste en tweede serie van het staatsblad in elektronische vorm raadplegen, afdrukken, opslaan en doorzoeken.

De dienst van het elektronische staatsblad moet de volgende zaken omvatten:

de juridische tekst van handelingen die in het staatsblad bekend moeten worden gemaakt op grond van de grondwet en de wetgeving, meer bepaald Wet nr. 74/98 van 11 november 1998, gewijzigd en opnieuw bekendgemaakt bij Wet nr. 43/2014 van 11 juli 2014;

een instrument om de actuele geconsolideerde tekst van relevante wetgeving te raadplegen (de geconsolideerde tekst heeft geen rechtskracht);

een instrument om juridische termen te vertalen;

een instrument om op trefwoorden te zoeken naar handelingen die in het staatsblad bekend moeten worden gemaakt;

naar behoren verwerkte en gesystematiseerde juridische informatie;

koppelingen met sectorale gegevensbanken met aanvullende juridische informatie, te weten jurisprudentie, Unierecht, bestuurlijke richtsnoeren en rechtsleer; de mogelijkheid voor abonnees om de inhoudsopgaven van de eerste en tweede serie van het staatsblad gratis naar hun e-mailadres te versturen.

Nuttige links:

Staatsblad – Portugal

Laatste update: 07/04/2024

De verschillende taalversies van deze pagina worden bijgehouden door de betrokken lidstaten. De informatie wordt vertaald door de diensten van de Europese Commissie. Eventuele aanpassingen zijn daarom mogelijk nog niet verwerkt in de vertalingen. De Europese Commissie aanvaardt geen verantwoordelijkheid of aansprakelijkheid met betrekking tot informatie of gegevens in dit document. Zie de juridische mededeling voor auteursrechtelijke bepalingen van de lidstaat die verantwoordelijk is voor deze pagina.